

לבנינה של העדה

שיחות שנמסרו בבית המדרש על ידי ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

שיחה תקמא
ט באלול תשפ"ה
פרשת "כי תצא"

"בְּטָרֵם הָרִים יִלְדוּ"

בין תשובת העולם לתשובת היחיד

כאמור, מצוות התשובה תופסת מקום מרכזי בימים הללו. התשובה היא מתנה נפלאה שהקב"ה העניק לבניו חביביו, כפי שכתב רבנו יונה בספרו 'שערי תשובה', ספר העבודה היסודי המוכר בבית ישראל, שהתשובה היא "מן הטובות אשר הטיב הקב"ה עם ברואיו"³.

מדוע זו מתנה? משום שמצד האמת כאשר אדם עבר על חוק מלך מלכי המלכים ומרד בו היה עליו להיכחד מן העולם, ואף על פי כן התווה לפניו ריבונו של עולם את דרך התשובה.

**העולם נברא באופן
שניתן להעלותו
וניתן להורידו -
הכל תלוי
בנו ובמעשינו**

"טוב וישר ה'"
אנו מצויים ברבע הדרך אל פסגתם של הימים הנוראים. חלפו כבר עשרה ימים מחודש אלול, ובעוד שלושים יום נהיה בעזרת ה' בערב יום הכיפורים.

מהות הימים הללו היא היותם ימי תשובה. בימים אלו מאירות י"ג מידות של רחמים ושערי רחמים ואהבה נפתחים לעם ישראל¹. משום כך נהוג לומר בימים אלו את מזמור "לְדוֹד ה' אֲרִי וְיִשְׁעִי" המבליט את עניין זה. במזמור זה מופיע י"ג פעמים שם הוי"ה, השם המאיר בעולם בימים אלו שבין ראש חודש אלול לשמחת תורה².

² עיין פנים יפות (לבעל ההפלאה), ויקרא, פרק טז, פסוק ל"ד ויש לפרש: "בראש חודש אלול שערי רחמים נפתחים והוא זמן בית דין לפני ראש השנה... והנה נהגו לומר מן ר"ח אלול עד לאחר הסוכות מזמור כ"ז, ושמעתי הטעם מפני שיש בו י"ג שמות הוי"ה כנגד י"ג מדות המאירים באלול". עיין סידור הר"ש מראשקוב, סדר כוונת ראש חודש אלול.

³ שערי תשובה שער א, אות א: "מן הטובות אשר הטיב השם יתברך עם ברואיו, כי הכין להם הדרך לעלות מתוך פחת מעשיהם ולנוס מפח פשעיהם, לחשוך נפשם מני שחת ולהשיב מעליהם אפן, ולמדם והזהירם לשוב אליו כי יחטאו לו, לרוב טובו וישרו".

¹ עיין עץ הדעת טוב (למהרח"ו), כי תצא, ד"ה או ירמוז אל עזיבת: "ועיקר התשובה הזו להיותם מקובלת תהיה בחודש אלול, הנקרא ירח ימים הנוראים, כי אז תפלתך נשמעת ושערי תשובה פתוחים, כמו שכתוב: 'דָּרְשׁוּ ה' בְּהִפְצָאוֹ', ובסוד 'אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי' (שיר השירים ו, ג) - ר"ת אלול, כי אז נהפך הקב"ה ידיד ואוהב אל האדם השב בתשובה".

ההסברה והכיוון אל השערה עד כמה להנמיך רזי עולם והיכן הוא הגבול של 'למכסה עתיק'.

אני הקטן שואל: מדוע הדבר נוגע כלל ל'רזי עולם'? אמנם מצוות התשובה היא סוגייה רחבה ומסועפת, אך במה היא נוגעת לסודות התורה? לכאורה, כל מובנה מתמצה בכך שעל אדם שעשה מעשה שלילי - חטא, גנב, הזיק לממון חברו, פעל אוון בין אדם לחברו או בין אדם למקום - לשוב ולתקן!

בנוסף, מדוע הרב נאלץ לכתוב בהקדמת 'אורות התשובה' כי הוא מתמודד עם **"מלחמה פנימית ורוח חזקה הדוחפת אותו לדבר על דבר התשובה"**? וכי הוא לא הכיר את הספר 'שערי תשובה' שנכתב מאות רבות של שנים לפניו? האם לא היה די בו?

על מנת להשיב לשאלות אלו יש לעמוד על משמעותה העמוקה של התשובה. בדרך כלל, מצוות התשובה נתפסת כתהליך עצוב ומדכא, הנובע מכשלונות-העבר. לפי גישה זו, מקומה של התשובה הוא רק בדיעבד, לאחר שאדם נכשל, טעה וחטא. לעומת זאת, ספר 'אורות התשובה' מציג הבנה שונה לחלוטין בכל מהותה של התשובה. להלן מספר ציטוטים המשקפים את רוחו של הספר: **"מהלך כל היש' הוא בנוי על יסוד התשובה"**⁹; **"רוח התשובה מרחף בעולם והוא נותן לו את עיקר צביונו ודחיפת התפתחותו"**¹⁰ - 'רוח התשובה' היא הדוחפת את העולם להתפתח ולהתקדם; **"על ידי התשובה הכל שב לאלקות"**¹¹, ולא רק האדם הפרטי המתקן את מעשיו.

"תְּמַשִּׁי־הוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו"

הרמח"ל - רבי משה חיים לוצאטו - הוא מעמודי היסוד של בתי המדרשות. הרמח"ל עסק רבות בנשמת התורה וחיבר ספרי יסוד חשובים הנלמדים בבתי המדרשות, ובראשם 'מסילת ישרים' ו'דרך ה'". הוא כתב גם ספרים רבים העוסקים בפנימיות התורה, וביניהם הספר החשוב

את זאת בטאו חז"ל במאמרם המפורסם⁴, המתאר ששאלו את החוכמה ואת הנבואה - היינו: את הצד השכלי-הגיוני ואת הצד האלוקי שבעולם: מה יעלה בגורלו של החוטא? כיצד יש להעניש אותו? על כך השיבו החכמה והנבואה מנקודת מַבְטָן: **"חֲטָאִים תִּרְדֹּף רָעָה"**⁵, וכן **"הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָּמוּת"**⁶. הלוא לאחר שאדם פעל בצורה מסוימת בלתי אפשרי להחזיר את הגלגל לאחור ולתקן את הדבר, כפי שלא ניתן לאחות מחדש נייר שנקרע! אולם, ממשיכים חז"ל ומספרים שכאשר שאלו את הקב"ה **"חוטא מהו עונשו?"** הוא השיב: **"יעשו תשובה ויתכפר לו"**. הקב"ה מחדש שבאפשרות החוטא לעשות תשובה ועל ידי כך יתכפר לו עונו. התשובה היא חידוש מופלא. לא לחינם הגמרא מונה את התשובה בין הדברים שנבראו קודם שנברא העולם⁷, כלומר: התשובה היא מעין פתרון מופלא שיצר הקב"ה, פתרון שאינו שייך למציאות הטבעית.

"וְרוּחַ נְכוֹן חָדָשׁ בְּקִרְבִּי"

מבין ספריו הרבים, ראה הראי"ה קוק זצ"ל את ספרו 'אורות התשובה' כמרכזי במשנתו. הוא היה אומר ש**"את אורות התשובה צריכים ללמוד בלי גבול"**, כמצוטט על כריכת הספר, והוא עצמו היה עוסק בו בימי חודש אלול.

הרב זצ"ל התכוון לגלות בספר זה את עומק עניין התשובה, אולם הוא התקשה להגדיר מה מבין דבריו נכלל כבר בגדר סתרי תורה והיכן עובר הגבול שממנו ואילך יש להסתיר את רזי העולם. כך הוא ציין באגרתו לתלמידו נאמן-רוחו הרב יעקב משה חרל"פ זצ"ל⁸: **"ביחוד קשתה עלי מאד**

⁴ ירושלמי מכות, פרק ב, הלכה ו: "שאלו לחכמה: חוטא מהו עונשו? אמרו להם: 'חֲטָאִים תִּרְדֹּף רָעָה'. שאלו לנבואה: חוטא מהו עונשו? אמרה להן: 'הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָּמוּת'. שאלו לקודשא בריך הוא: חוטא מהו עונשו? אמר להן: יעשו תשובה ויתכפר לו. היינו דכתיב (תהלים כה, ח): 'טוֹב וְיִשָּׁר ה' עַל כֵּן יוֹרֵה חֲטָאִים בְּדֶרֶךְ'".

⁵ משלי, פרק יג, פסוק כא

⁶ יחזקאל, פרק יח, פסוק ד

⁷ פסחים, דף נד, עמוד א: "תניא: שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם, ואלו הן: תורה, ותשובה, וגן עדן, וגיהנם, וכסא הכבוד, ובית המקדש, ושמו של משיח", עיי"ש.

⁸ אגרות הראי"ה, חלק ב, אגרת שעח

⁹ פרק יא, אות ד

¹⁰ פרק ה, אות ד

¹¹ פרק ד, אות ב

שהותו בגן העדן, האדם חטא והחטיא את מטרותו. הרב הדרי זצ"ל היה נוהג להסביר שמקור המילה "חטא" הוא ב"החטאה", כאדם שירה חץ והחמיץ אץ המטרה¹⁵. זהו אכן פספוס גדול – ניתן לאדם הכל ולמרות זאת הוא טעה ונכשל, ולכן הוא גורש מגן העדן¹⁶.

מנגד, חז"ל מספרים שכאשר האדם הוכנס לגן העדן נאמר לו מסר מיוחד¹⁷: **"בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחין הן, וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך!"** לאמתו של דבר, הדברים נוגעים לכל אחד מאיתנו – ביכולתנו להיות שרויים כל חיינו בגן-עדן רוחני, ומאידך אנחנו יכולים להיות מצויים בגיהנום כל חיינו¹⁸. על כן, הקב"ה אמר לאדם הראשון, ובעקבותיו לכל אדם ואדם: אני מכניס אותך למציאות אין סופית, המלאה בטוב ה', אך דע לך שמכאן ואילך המפתחות בידך – ביד האדם וביד עם ישראל. הקב"ה אומר לנו, לכל אחד ואחד מאיתנו, שבידינו נתונה הבחירה החופשית, שעליה כותב הרמב"ם שהיא **"עמוד התורה והמצווה"**¹⁹.

הקב"ה נתן לנו מתנה אדירה, הוא רצה לעשותנו שותפים במעשה שמים וארץ ונתן לנו תורה ומצוות, שאם נלך לאורן ונקיימן נביא את העולם לייעודו. לכן, העולם נברא באופן שניתן להעלותו

'קל"ח פתחי חכמה' – הכולל מאה שלושים ושמונה שערים לחכמת הסוד, שהיא החכמה הנעלה ביותר. מהותו של ספר זה היא לבאר את דרכי הנהגת ה' בעולמו.

העולם, כפי שכבר אמרנו בשבוע שעבר בשם הרב הדרי זצ"ל, הוא מלשון 'הַעֲלִים', מפני שהוא מעלים את יד הבורא¹². עולמנו אפוף בשאלות אמוניות ובתהיות המצריכות בירור וליבון, ובגיגן ידו של הקב"ה אינה ניכרת במציאות. לעיתים יש במציאות תקופות של עלייה ולעיתים יש בה תקופות של ירידה, וכאשר מתבוננים על כך במבט חיצוני קשה להבחין ביד השמימית המנהלת את כל זאת.

על כך כתב הרמח"ל בספר מופלא זה¹³: **"העולמות נבראו בדרך שיוכלו לעלות ממדרגתם... כדי שיעלו מעט מעט, עד שיחזור הכל למדרגה השלמה"**. אנו מכירים את העולם הזה ואת עולם הבא, אך האמת היא שישנם עולמות רבים לאין-ספור. עולמות אלו, אלו שביקום ואלו שמעבר לו, נוצרו בידי הקב"ה הקב"ה מראש כך "שירדו ממדרגתם".

אנסה להסביר זאת מעט. הקב"ה יצר עולם אדיר-ממדים, שעוד לא הומצא הטלסקופ שניתן להביט באמצעותו אל קצהו. במקביל לכך, קיימים עולמות רוחניים לאין-חקר. בעולם רחב-היקף זה, הוא יצר את האדם ואת עם ישראל כמוקד הכל וכ'נזר הבריה'. את אדם זה הוא הניח במקום של שלימות – ב'גן עדן'. ברור לכולנו שמובנו של גן זה אינו מדשאה עם עצים נאים, כפי שמצטייר מפשט הפסוקים. הפרטים המתוארים בפסוקים אינם אלא משל, כדי שנהיה מסוגלים לקלוט את תמצית הרעיון בכל רמה, הן ברמה של ילד והן ברמה של חכם מופלג. 'גן עדן' הוא אפוא מדרגה של הופעה אלוקית אין-סופית, שחז"ל מתארים אותה בביטוי **"צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם"**¹⁴. על אף

¹² עיין ליקוטי תורה, במדבר, דף ה, עמודה ג

¹³ קל"ח פתחי חכמה, פתח קלא

¹⁴ עיין ברכות, דף יז, עמוד א: "העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה". עיין עוד תנחומא, פרשת קודי, סימן ג.

¹⁵ עיין רמב"ן, ויקרא, פרק ה, פסוק טו: "ו'חטאת' מורה על דבר נטה בו מן הדרך, מלשון (שופטים כ, טז): 'קָלַע בָּאֶבֶן אֶל הַשָּׁעָרָה וְלֹא יָחֻטָּא'".

¹⁶ עיין אגרות הראי"ה, חלק א, עמוד קסג: "אנו צריכים רק לדעת, שיש אפשרות גמורה, שהאדם אפילו אם יתעלה במעלה גדולה, ויהיה מוכן לכל כבוד ועונג, אם ישחית דרכיו ויכל לאבד כל אשר לו, ויוכל להרע לעצמו ולתולדותיו עד דורות רבים מאד, וזה הלימוד יוצא לנו מהעובדא, של מציאות אדם בגן עדן וחטאו וגירושו".

¹⁷ קהלת רבה, פרשה ז. מובא במסילת ישרים, פרק א.

¹⁸ עיין נפש החיים, שער א, פרק יב: "זהו ענין שכר העולם הבא שהוא מעשי ידי האדם עצמו, שאחר פרידת נפשו מהגוף הוא העולה להתעורר ולהשביע נפשו בצחצחות האורות והכחות והעולמות הקדושים שנתספסו ונתרבו ממעשיו הטובים... וכן עונש הגיהנום ענינו גם כן שהחטא עצמו הוא עונשו".

¹⁹ הלכות תשובה, פרק ה, הלכות אג: "רשות לכל אדם נתונה אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע הרשות בידו... ודבר זה עיקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצווה".

ואחד מאיתנו, קשה לעמוד בדרישותיה של הנשמה האלוקית שבקרבו.²⁵

לכן, במהלך ההיסטוריה הופיעו תקופות שונות, שבהן שררו קשיים וניסיונות, שתכליתם הייתה לאתגר ולבחון אותנו. מצבי משבר, לאומיים או פרטיים, מאלצים אותנו להתמודד ולבחור בהצטרפות למפעל הטוב האלוקי בעולם. **"רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע"**²⁶ - עליכם לבחור בחיים ובטוב, אולם איני מתערב במה תבחרו.

אומר הרב זצ"ל, שעוד יבואו ימים שבהם תשוב הבריאה לתיקונה, וטעם העץ אכן יהיה כטעם הפרי. שלימות הבריאה תהיה אז יותר מתוקנת אף משהייתה בראשיתה, מפני שהיא תושג על ידי מעשינו ומאמצינו. אנחנו נהיה שותפים בתיקון העולם! את זאת מאפשרת לנו הבחירה החופשית הנתונה לנו. אמנם ריבוננו של עולם היה מסוגל לחולל את כל תמורות אלו לבדו ברגע אחד, אבל הוא רצה שאנו נהיה שותפים בבניין עולם זה.

"תִּתֵּן עוֹלָם בְּמִלְכּוֹת שְׂדֵי"

מתברר מכך, שהשאלה אם האדם יבחר במידות טובות ובדרך עבודת ה' איננה רק שאלה פרטית, הנוגעת רק להתמודדותו עם אתגריו פרטיים, אלא היא בעלת השפעה על כל העולם.

כך כותב הרב זצ"ל ב'אורות התשובה'²⁷: **"התשובה הכללית, שהיא עלוי העולם ותקונו"** - כל המהלך הקוסמי - **"והתשובה הפרטית, הנוגעת לאישיות הפרטית של כל אחד ואחד... הן ביחד תוכן אחד"**. כל אחד מאיתנו ללא הבדל מעמד וגיל קשור לכל המרחבים המופלאים הללו.

כך הרב זצ"ל מעניק לנו בדבריו מבט עליון על התשובה ומעלה אותנו מקטנות המחשבה. הוא מרומם אותנו מההבנה נכונה אך חלקית, השמה

וניתן להורידו, הכל תלוי בנו ובמעשינו.²⁰ האדם משול לטייס שבידיו נתון הגה המטוס ובידו היכולת להעלות את המטוס לשמי מעלה או להנחיתו על הקרקע.²¹

אם כן, בורא העולם העמיד אותנו בעולם הזה באתגר אלוקי גדול, אתגר העומד בפני האנושות כולה, ובפרט בפני עם ישראל.

"כִּי פָרִי מֵעֵץ הָיָה יֹאכְלוּ"

במקום אחר ב'אורות התשובה' הרב זצ"ל מבאר בצורה עמוקה את 'חטא הארץ'. ביום השלישי לבריאת העולם, האדמה הצטוותה להוציא **"עֵץ פָּרִי עֹשֶׂה פֵּרִי"**²², היינו: עץ שבו טעם העץ הוא כטעם פריו.²³ לדוגמה: במקום לאכול תפוח טעים יהיה ניתן לאכול את ענפי האילן, וטעמם יהיה שווה.

מה הרעיון הטמון בכך? הרב זצ"ל מבאר²⁴ שהבריאה הייתה אמורה להיות בבחינת 'טעם העץ כטעם הפרי'. כלומר: קיים בעולם פער בין המעשה לבין תכליתו. מעשינו נובעים מרצון להגיע למטרה מסוימת. פעמים רבות היינו מעדיפים לוותר על המאמץ הנדרש בדרך ולהגיע ישירות אל המטרה. אכן, היה ראוי שלא בעולם יהיה פער בין הסיפוק וההנאה האנושית לבין המעשה, בין האמצעים לבין התכלית. אולם, במציאות ישנו פער משמעותי בין המטרה לאמצעים המובילים אליה, משום שהמציאות העולמית איננה מסוגלת לעמוד בשטף אור האלוקי העליון במלואו. גם לאדם, לכל אחד

²⁰ עיין מסילת ישרים, פרק א: "אם האדם נמשך אחר העולם ומתרחק מבוראו, הנה הוא מתקלקל ומקלקל העולם עימו. ואם הוא שולט בעצמו ונדבק בבוראו, ומשתמש מן העולם רק להיות לו לסיוע לעבודת בוראו, הוא מתעלה והעולם עצמו מתעלה עמו. כי הנה עילוי גדול הוא לבריות כולם בהיותם משמשי האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך".

²¹ עיין נפש החיים, שער א, פרק ז: **"שכל נטיית הכחות והעולמות וסדרי המרכבה תקונו ובנינו והריסותם, ח"ו, הוא רק כפי ענין התעוררות ממעשי האדם למטה"**. לו לבדו נתנה משפט הבחירה להטות עצמו ואת העולמות לאיזה צד אשר יחפוץ".

²² בראשית, פרק א, פסוק יא

²³ פירוש רש"י, שם: "שהיא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כן, אלא (שם, יב): 'וְיִתְּצָא הָאֶרֶץ... עֵץ עֹשֶׂה פֵּרִי' - ולא העץ פרי; בראשית רבה, פרשה ה, סימן ט: "ולמה נתקללה?... ר"י בר' שלום אמר: שעברה על הצווי, שכך אמר לה הקדוש ברוך הוא: 'תדשא הארץ דשא וגו' - מה הפרי נאכל אף העץ נאכל. והיא לא עשתה כן, אלא: 'וְיִתְּצָא הָאֶרֶץ דְּשָא וגו' - הפרי נאכל והעץ אינו נאכל".

²⁴ אורות התשובה, פרק ו, אות ז

²⁵ עיין קהלת רבה ו, א: "משל למה הדבר דומה? לעירוני שנשא בת מלכים - אם יביא לה כל מה שבעולם אינו חשובין לה כלום. למה? שהיא בת מלך! כך הנפש אילו הבאת לה כל מעדני עולם אינם כלום לה, למה? שהיא מן העליונים".

²⁶ דברים, פרק ל, פסוק טו

²⁷ פרק ד, אות ג

את הדגש רק על הניסיונות הפרטיים, ומחברת אותם למהלך ההתעלות של כל ה'יש' מבריאיתו ועד לאחריתו. המציאות חותרת לשוב למצבו של אדם הראשון בגן עדן, למציאות שבה "עץ פְּרִי עֵשָׂה פְּרִי" ואין פער בין הרצוי והמצוי.

זהו המפתח להבין את מהותם של הימים המרוממים שאנחנו עומדים בפתחם. החוויה הרוחנית האדירה שנחוש כאן בראש השנה אינה המטרה, כי אם עצם התפילה על האידיאלים הגדולים שאנו דוגלים בהם. בראש השנה נתפלל על מלכות ה', על ייעוד העולם, על עילוי העולם - "וְעַל כֹּן נִקְוָה לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ, לְרִאשׁוֹת מְהֵרָה בְּתַפְאֶרֶת עֲזָךְ... לְתִקְוַת עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׁדִי", ועל ידי כך הכל יכירו את מלך מלכי המלכים הקב"ה ואת טובו²⁸.

על אף שכל אחד מאיתנו מתמודד עם האתגרים העומדים בפניו ומתאמץ לבסס את יראת השמיים הפרטית שלו, מכל מקום המפתחות ניתנו לנו ובידינו להכריע ש"יתנו לך כתר מלוכה". זוהי הדרך בה רצה ריבונו של עולם שהמציאות תיבנה ותתעלה.

מוסיף הרב זצ"ל ש"תחית האומה היא היסוד של בנין התשובה הגדולה, תשובת ישראל העליונה ותשובת העולם כולו שתבא אחריה"²⁹. גם התשובה הכללית של עם ישראל, שבה הוא שב לארץ ישראל ובונה אותה ברוח ובחומר, שזורה בתשובתו הפרטית של כל אחד ואחד.

הרב זצ"ל הוא היחיד שחשף אותנו לעושר הרעיוני הזה ולגדולה העמוקה של מושג התשובה. הרב זצ"ל הוא היחיד שביאר כיצד ענייני והתמודדויות הפרטיים הם חלק מהתשובה הכללית, המכוננת את כיסא ה' בעולם, עד שיתגלה הקב"ה למלך, כאמור³⁰: "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִי ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד".

²⁸ עיין נפש החיים, שער ב, פרק יא: "ועיינו הראות בנוסח תפלת ר"ה שהוא מסודר מראשו עד סופו רק על כבוד מלכותו ית"ש שתתעלה כבתחלה קודם חטא אדם הראשון".

²⁹ אורות התשובה, פרק יז, אות א

³⁰ זכריה, פרק יד, פסוק ט